

ZPRÁVY

Heinrich Felix Schmid

14. VIII. 1896 – 6. II. 1963

Vídeňský profesor dějin střední a jihovýchodní Evropy H. F. Schmid, od r. 1960 president *Comité international des sciences historiques*, zanechává svým nenadálým odchodem v řadách pracovníků historické slavistiky mezeru, která dlouho nebude asi vyplněna. Původem zpod Berlína, studoval na lipské a berlínské universitě, mezi válkami působil jako profesor slovanské filologie ve Štýrském Hradci a po válce od r. 1948 jako profesor slovanských dějin ve Vídni. Vzděláním ojediněle rovnou měrou jazykovědec a právní historik upínal svůj zájem postupně stále více k historii, aby zde srovnávací metodou vytvořil některá díla trvalé hodnoty. V hojných recensích podrobně zpravoval západní veřejnost o slovanské historiografii starší doby. Přitom všechna jeho práce se vyznačuje klidnou objektivitou, hodně vzácnou v době před druhou světovou válkou. Tak vědecké dílo prof. Schmidy nejenom přináší vynikající výsledky, jimiž vyplnil řadu bílých míst našich znalostí slovanské minulosti, nýbrž představuje i kus neokázalé lidské poctivosti a hrdinství všedního dne. Příznačně pykal jeho původce po anšlusu za svůj postoj zbavením universitní stolice. Dnešní právní historie mu zvláště vděčí za včlenění *Association internationale d'histoire du droit et des institutions* do řečené vrcholné organizace historiků, jejímž byl presidentem.

Už první Schmidova monografie *Die Nomokanonsübersetzung des Methodius*, Leipzig 1922, přinesla po některých předchozích dílčích důkazech ruské vědy plný důkaz moravského původu této důležité právní památky. V práci *Burgbezirksverfassung bei den slawischen Völkern in ihrer Bedeutung für die Geschichte ihrer Siedlung und ihrer staatlichen Organisation*, Jahrbücher f. Kultur u. Gesch. d. Slawen, N. F. II/2, Breslau 1926, vyložil základy župní organizace u Slovanů a jejího pozdějšího vývoje v územích poněmčených a na Balkáně a zániku u Čechů a Poláků. Vrcholem Schmidovy práce jsou studie o církevní organizaci u západních Slovanů, *Das Recht der Gründung und Ausstattung von Kirchen im kolonialen Teile der Magdeburger Kirchenprovinz während des Mittelalters*. Zeitschr. d. Savigny-Stiftung f. Rechtsgesch.-kan. Abt. a solo Weimar 1924 a třináctisetstránkové *Die rechtlichen Grundlagen der Pfarrorganisation auf westslawischem Boden und ihre Entwicklung während des Mittelalters*, tamtéž 1926–31 a solo Weimar 1938. Zde ukázal, že na rozdíl od západní Evropy ve slovanských zemích nepředstavoval desátek skutečnou desetinu výnosu zemědělské produkce, nýbrž byl různě fixován, nebyl později převeden lenní formou na světskou vrchnost, šlechta byla od něho osvobozena a podíl místního faráře určovala libovolně vrchnost — zejména v Čechách, v Polsku bylo postavení církve pevnější; Polabí se později přichýlilo k západnímu vzoru. Ve studii *Die sozialgeschichtliche Erforschung der mittelalterlichen deutschrechtlichen Siedlung auf polnischem Boden*, Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschafts-

geschichte 20, Leipzig 1928 a v kratší, synteticky napsané práci *Das deutsche Recht in Polen*, sborník Deutschland und Polen, München-Berlin 1933, poukázal Schmid, že tzv. německé právo je výrazem hospodářsko-společenského vývoje, který byl vlastní všem evropským zemím. Po druhé světové válce se vedle úvah o evropské politice a rozboru západoslovanských edic pramenů a problematiky dalmátských měst vrátil k otázkám velkomoravským a v článku *La legislazione bizantina e la pratica giudiziarla occidentale nel più antico codice slavo*, Atti del congresso internazionale di diritto romano e di storia del diritto, Verona 1948, se snaží prokázat slovansko-pannonský původ Zákona sudného ljudem; v přednášce ve vídeňské akademii, kterou proslovil 4. dubna 1962 (Deutsche Literaturzeitung 83, 1139—40), však tuto thési opustil a přiklonil se k názoru o původu velkomoravském.

Vladimír Procházka